

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Kž-rz 9/2019-6

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske, u vijeću sastavljenom od sudaca Ane Garačić, kao predsjednice vijeća, te Damira Kosa, dr. sc. Zdenka Konjića, Miroslava Šovanja i Perice Rosandića, kao članova vijeća, uz sudjelovanje više sudske savjetnice Martine Setnik, kao zapisničarke, u kaznenom predmetu protiv optuženog N. Š., zbog kaznenog djela iz čl. 120. stavka 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 53/91., 39/92., 91/92., 31/93., 35/93., 108/95., 16/96. i 28/96. - dalje u tekstu: OKZRH), odlučujući o žalbama državnog odvjetnika i branitelja optuženog N. Š., odvjetnika Đ. V., podnesenima protiv presude Županijskog suda u Rijeci od 15. veljače 2019. godine, broj K-Rz-2/2012, u sjednici održanoj 3. prosinca 2019. godine,

p r e s u d i o j e:

I/ Povodom žalbi državnog odvjetnika i branitelja optuženog N. Š., odvjetnika Đ. V., a po službenoj dužnosti preinačuje se prvostupanjska presuda u pravnoj oznaci djela na način da se izriče da je optuženi N. Š. radnjama opisanima u izreci počinio kazneno djelo protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva, ratnim zločinom iz čl. 91. st. 2. toč. 2. i 5. Kaznenog zakona ("Narodne novine", broj 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17. i 118/18. – dalje u tekstu: KZ/11.).

II/ Uslijed odluke pod I/ preinačuje se prvostupanjska presuda u odluci o kazni na način da se optuženi N. Š. za kazneno djelo iz čl. 91. st. 2. toč. 2. i 5. KZ/11., na temelju čl. 91. st. 2. KZ/11., osuđuje na kaznu zatvora u trajanju od 10 (deset) godina.

III/ Žalbe državnog odvjetnika i branitelja optuženog N. Š., odvjetnika Đ. V. odbijaju se kao neosnovane te se u pobijanom, a nepreinačenom dijelu potvrđuje prvostupanjska presuda.

Obrazloženje

Pobijanom presudom donesenom u odsutnosti optuženi N. Š. proglašen je krivim zbog kaznenog djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava – ratnog zločina protiv civilnog

stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH te je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 10 godina. Na temelju čl. 158. Zakona o kaznenom postupku ("Narodne novine", broj 152/08., 76/09., 80/11., 91/12. – odluka Ustavnog suda, 143/12., 56/13., 145/13., 152/14. i 70/17. - dalje u tekstu: ZKP/08.) S. C. je s imovinskopravnim zahtjevom upućena u parnicu. Na temelju čl. 148. st. 1. ZKP/08. određeno je da je optuženik obavezan platiti troškove kaznenog postupka iz čl. 145. st. 2. toč. 1. do 7. ZKP/08. u iznosu od 10.040,16 kn, koji se odnosi na troškove svjedoka, vještaka i paušalni trošak, dok će odluka o visini troška na ime nagrade i nužnog izdatka branitelja po službenoj dužnosti biti donesena naknadno ukoliko to branitelj po službenoj dužnosti zatraži.

Žalbu protiv ove presude podnio je državni odvjetnik zbog odluke o kazni, s prijedlogom da se pobijana presuda preinači u odluci o kazni na način da se optuženik osudi na kaznu zatvora u duljem trajanju.

Protiv te presude žalbu je podnio i branitelj optuženika, Đ. V., odvjetnik iz R., zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka i pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, s prijedlogom da se pobijana presuda ukine i predmet uputi prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje i odluku. Zatražena je obavijest o sjednici vijeća drugostupanjskog suda.

Spis predmeta je, sukladno čl. 474. st. 1. ZKP/08., dostavljen Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske.

O sjednici drugostupanjskog vijeća obaviješteni su državni odvjetnik i branitelj optuženog N. Š., Đ. V., odvjetnik iz R. Premda uredno obaviještene, navedene osobe nisu pristupile na sjednicu drugostupanjskog vijeća pa je ista održana u njihovoj odsutnosti na temelju čl. 475. st. 4. ZKP/08.

Žalbe nisu osnovane.

Žaleći se zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka (koju pobliže ne označava navođenjem zakonskih odredaba), branitelj optuženika ističe da je izreka pobijane presude u protivnosti s provedenim dokazima, da odlučne činjenice nisu obrazložene u dovoljnoj mjeri ili nisu razumljive ili su u protivnosti s izvedenim dokazima.

Istaknute žalbene tvrdnje, osim što su paušalne i potpuno neargumentirane, nisu ni osnovane. Naime, prvostupanjski sud je, nakon što je proveo sve raspoložive dokaze za utvrđivanje odlučnih činjenica, potpuno i pravilno utvrdio sve odlučne činjenice, za koje je u obrazloženju svoje odluke dao vrlo iscrpne, jasne i logične razloge. Prema tome, u pobijanoj presudi nije počinjen nijedan vid bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 1. toč. 11. ZKP/08., na koju očito smjera ovaj žalitelj, a ni ispitivanjem pobijane presude sukladno čl. 476. st. 1. toč. 1. ZKP/08. nije utvrđeno da bi bila počinjena ni neka druga povreda na koju drugostupanjski sud pazi po službenoj dužnosti.

Točno je da, kako to nadalje ističe ovaj žalitelj, optuženi N. Š. u ovom postupku nije iznio svoju obranu i odgovorio na optužbe, kao što nije zaprimio ni pravnu pouku. Time, međutim, nije ostvaren nijedan vid bitne postupovne povrede na koju očito upire ovaj žalitelj, koji pri tome ni u odnosu na ove žalbene tvrdnje ne navodi o kojoj bi se konkretno bitnoj postupovnoj povredi radilo. Naime, kaznena odgovornost optuženog N. Š. za radnje opisane u

izreci pobijane presude utvrđena je nakon opsežno i zakonito provedenog dokaznog postupka u kojemu je tom optuženiku suđeno u odsutnosti na temelju rješenja Županijskog suda u Rijeci od 22. svibnja 2013. godine broj K-Rz-2/12 (Kv-Rz-4/13), potvrđenog rješenjem Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 27. kolovoza 2013. godine broj I Kž 457/13. Dakle, u procesnoj situaciji kakva je konkretna, odnosno kada je optuženiku suđeno u odsutnosti, okolnosti da optuženi N. Š. nije iznio svoju obranu i zaprimio pravnu pouku nemaju karakter postupovne povrede.

Žaleći se zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, ovaj žalitelj ističe da ne postoji nijedan dokaz, bilo materijalni bilo personalni, iz kojeg bi jasno i nedvojbeno proizlazilo da je optuženi N. Š. bio komandant Mješovitog artiljerijskog divizionara (dalje u tekstu: MAD) sredinom srpnja 1993. godine i da je upravo on 14./15. i 16./17. srpnja 1993. godine proveo izdanu zapovijed i naredio da se gađa K. U tom smislu ističe da dio dokumenata na koje se poziva prvostupanjski sud gradeći svoj zaključak o tome da je to bio upravo optuženi N. Š. nije datiran, dok se među onim dokumentima koji su datirani nijedan ne odnosi na baš ovdje mu inkriminirane datume, već na datume koji su kronološki prije i nakon tih datuma, zbog čega se, prema mišljenju žalitelja, radi o indicijama koji ne čine zatvoreni krug koji bi bio dostatan za zaključak o njegovoj krivnji.

Među izvedenim dokazima doista ne postoji nijedan iz kojeg bi izravno proizlazilo da je optuženi N. Š. bio komandant MAD-a 14./15. i 16./17. srpnja 1993. godine, dakle u dane kada su izvršeni artiljerijski napadi na K. i da je, slijedom toga, naredio provođenje zapovijedi o izvršenju tih napada. Međutim, prvostupanjski sud je svoj zaključak o dokazanosti navoda optužbe s potpunom izvjesnošću utvrdio na čitavom nizu činjeničnih, međusobno korespondirajućih utvrđenja koja izvan bilo kakve sumnje upućuju na optuženog N. Š. kao počinitelja inkriminiranog kaznenog djela i koja s potpunom sigurnošću isključuju i najmanju sumnju da on isto nije počinio.

Što se tiče datiranih dokumenata kao materijalnih dokaza, to je Popis osoba u MAD-u na dan 22. siječnja 1993. godine na kojemu je optuženi N. Š. naveden kao „K-D.“ (list 17 istražnog dijela spisa). Nadalje, spisu prileži i dokument Predlog za unapredjenje-proizvodjenje starješina (oficira, podoficira i vojnika) od 2. svibnja 1993. godine u V. u potpisu kojega je „komandant MAD-a, Art. KIK N. Š.“ (list 444 spisa). Na dokumentu Spisak ljudi u MAD-u na dan 31. svibnja 1993. godine u rubrici K. optuženi N. Š. naznačen je kao K-D. (listovi 15-20 istražnog dijela spisa). U dokumentu Izveštaj o vanrednom događaju Komande MAD-a u V. od 25. lipnja 1993. godine upućenom Komandi ... Pbr. u B. G., Organu bezbednosti, navedeno je: „komadant N. Š. mi je prijavio 25.6.93. u 17,30 kad je došao od raketaša da je sa „K.“ ukraden akumulator, a on se seća da je pre par dana bio na kamionu...“ (list 499 spisa).

No, zasigurno najznačajniji datirani dokument je Knjiga dežurstava MAD-a od 11. srpnja 1993. godine u kojemu je navedeno da je toga dana u 21,50 sati komandant brigade D. K. naredio da MAD pripremi 5 ciljeva po vitalnim objektima u Gradu K. i podigne borbenu spremu na "stepen da može u roku od ½ sata dejstvovati"; sve pripreme za izvršenje naredjenja su izvršene i kao ciljevi odabrani su pošta, pošta N. c., S., elektra, trafostanica D. i željeznička stanica. Za ovaj predmet najznačajnija konstatacija u tom dokumentu, koji predstavlja neku vrstu ratnog dnevnika i koji je, kako to proizlazi iz nadnevka navedenog na njemu, sačinjen tri

dana prije prvog od dvaju optuženiku inkriminiranih artiljerijskih napada, je ta da je "u toku priprema po naređenju u MAD stigao K-d. Š." (listovi 11-12 istražnog dijela spisa).

Osim toga, spisu predmeta prileži i dokument Spisak ljudstva za platu - mj. 11/93. MAD-komanda na kojemu je optuženi N. Š. naveden pod rednim brojem 1., a kako funk. dužnost je uz njegovo ime navedeno K-d. (list 344).

Osim navedenih datiranih, spisu predmeta prileži i nekoliko nedatiranih dokumenata iz kojih također proizlazi da je optuženi N. Š. bio komandant MAD-a: Spisak rezervnih oficira, rezervnih podoficira i vojnika raspoređenih na oficirske i podoficirke dužnosti u MAD-u 11-pbr na kojemu je optuženi N. Š. naveden pod rednim brojem 1. na dužnosti Komandant, Popis pripadnika MAD-a na kojemu je optuženi N. Š. naveden pod rednim brojem 1. kao K-D. te Birački spisak boraca MAD-a na kojemu je optuženi N. Š. naveden pod rednim brojem 1.

Iz navedenih materijalnih dokaza, prije svega datiranih dokumenata, među kojima je zasigurno najznačajnija Knjiga dežurstava MAD-a od 11. srpnja 1993. godine, proizlazi da je optuženi N. Š. bio komandant MAD-a i u vremenu koje je neposredno prethodilo inkriminiranim mu napadima i u vremenu nakon toga, zbog čega je, a u nedostatku čak i indicija koji bi upućivali na suprotan zaključak, i prema ocjeni ovog drugostupanjskog suda, potpuno logično za zaključiti da je optuženik to svojstvo imao i u tom svojstvu djelovao i u inkriminirane mu dane.

Ovo osobito kada se imaju u vidu i s navedenim dokazima dovedu u međusobnu vezu personalni dokazi u vidu iskaza svjedoka S. K., P. M. te D. H.

Tako iz iskaza svjedoka S. K. proizlazi da je od 1992. godine bio vojnik u sastavu MAD-a. Objašnjavajući zapovjedni lanac, naveo je da je na vrhu komandant koji preko nekoga prenosi naredbe komandiru. Komandant artiljerije bio je optuženi N. Š., dok je komandir bio Đ. P. koji je neposredno prenosio naredbe i koordinate koje su prethodno izračunale računđije. Nije znao reći tko je izdao naredbu za inkriminirane napade, ali se sjeća da ih je prenosio Đ. P.

Svjedok P. M. (koji je u prosincu 1992. godine imenovan zapovjednikom operativne zone K. u sklopu čije odgovornosti je bio i Korpus tzv. VSK) naveo je da je u srpnju 1993. godine zapovjednik ... PBR bio D. K., dok je zapovjednik MAD-a i kao takav podređen K. bio N. Š., pojašnjajući da ovaj potonji nije mogao narediti granatiranje bez K. naredbe, odnosno to je mogao teoretski jedino u slučaju neposredne opasnosti za svoje postrojbe - da mu se HV približio na 20-50 m. Optuženika nije upoznao, ali zna da je bio rezervni artiljerijski časnik. Zna da je bio zapovjednik MAD-a, nakon čega je postao načelnik topništva ... PBR, a zatim i načelnik topništva korpusa, no ne može reći što je bio u kojem trenutku i koja je bila njegova funkcija u razdoblju od 14. do 17. srpnja 1993. godine. Ovaj je svjedok u spis uložio i dokument pod nazivom "Struktura brigade" iz kojeg proizlazi da je "major" N. Š. bio načelnik artiljerije te brigade, a u sklopu artiljerije svakako djeluje i MAD. No, kako taj dokument nije datiran, svjedok M. pojasnio je da je to okvirni dokument za cijelu 1993. godinu.

Iz iskaza svjedoka D. H. (koji je 1993. godine bio u djelatnom sastavu ZP K. s činom bojnika, pri čemu je bio načelnik pješništva i načelnik Odjela rodova u Zapovjedništvu ZP K.) proizlazi da je optuženi N. Š. najprije bio zapovjednik MAD-a, kojega je i ustrojio, a kasnije

je postao načelnik topništva u zapovjedništvu brigade. Točno je da je on najprije iskazao da optuženik u srpnju 1993. godine više nije bio komandant MAD-a, već je napredovao na poziciju načelnika topništva 11. PBR. Međutim, nakon što mu je predložen već spomenuti dokument „Knjiga dežurstava MAD-a“, objasnio je da isti nikada nije vidio i da je to zapravo ratni dnevnik koji za njega predstavlja potpuno novu informaciju koja je ozbiljno poljuljala njegovu prvotnu tvrdnju o statusu optuženika u inkriminirano vrijeme.

Premda, dakle, ne postoje izravni dokazi o tome da je optuženik kao zapovjednik MAD-a djelovao i u inkriminirane mu dane, i prema ocjeni ovog drugostupanjskog suda činjenična utvrđenja koja proizlaze iz prethodno izloženih materijalnih i personalnih dokaza tvore tako čvrst lanac međusobno povezanih činjeničnih utvrđenja koja jednako kao izravni dokazi s potpunom sigurnošću upućuju na zaključak da je optuženi N. Š. bio zapovjednik MAD-a i u tom svojstvu djelovao i u razdoblju od 14. do 17. srpnja 1993. godine, dakle kada su izvršeni inkriminirani mu artiljerijski napadi na K.

Uzevši, dakle, u obzir sve prethodno izneseno, pravilnost činjeničnog stanja utvrđenog po prvostupanjskom sudu nije s uspjehom dovedena u pitanje žalbom branitelja optuženika.

Međutim, ispitujući pobijanu presudu sukladno čl. 476. st. 1. toč. 2. ZKP/08., utvrđeno je da je na pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje nepravilno primijenjen kazneni zakon. Naime, prvostupanjski sud je, postupajući sukladno čl. 3. st. 3. KZ/11., pravilno utvrdio da je postupanje optuženog N. Š. bilo predviđeno kao kazneno djelo u svim kaznenim zakonima od vremena njegova počinjenja do vremena donošenja prvostupanjske presude (OKZRH kao zakon koji je bio na snazi tempore criminis, KZ/97. kao interimni zakon i KZ/11. kao zakon koji je bio na snazi u vrijeme donošenja prvostupanjske presude). Međutim, što se tiče kaznenopravnog kontinuiteta u KZ/11. kao zakonu važećem u vrijeme donošenja prvostupanjske presude, prvostupanjski sud je optuženiku inkriminirano postupanje pogrešno podveo pod odredbu čl. 91. st. 1. KZ/11., pri čemu nije specificirao ni o kojoj/im bi se točkama opisanim u toj zakonskoj odredbi radilo, a posljedično tome je onda pogrešno zaključio i da je za optuženika najblaža odredba čl. 120. st. 1. OKZRH kao zakona koji je bio na snazi u vrijeme počinjenja inkriminiranih mu radnji.

Naime, prema činjeničnom opisu djela iz izreke pobijane presude optuženi N. Š. je kao komandant MAD-a koji je djelovao u sastavu ... pješadijske brigade (pbr) 21. Kordunaškog korpusa tzv. "Republike Srpske Krajine" u razdoblju od 14. do 17. srpnja 1993. godine primio i proveo zapovijed izdanu od nadređenog mu D. K. (zapovjednika pbr) o napadu na vitalne objekte u K. (upravna zgrada E., nova pošta u centru grada, trafostanica na D., Željeznički kolodvor i policijska uprava), koji objekti su civilne prirode i za koje nema podataka da bi bili korišteni od strane vojske, a potom i sam u cilju provođenja navedene zapovijedi naredio artiljerijskoj postrojbi kojom je zapovijedao da s artiljerijskim oružjem gađa K., uslijed čega je došlo do pada artiljerijskih projektila na razne dijelove grada, pri čemu je jedna osoba smrtno stradala, tri osobe su zadobile teške tjelesne ozljede, jedna osoba je lakše tjelesno ozlijeđena te su pogođeni i razni javni, gospodarski, sportski i stambeni objekti te veći broj teretnih i osobnih vozila. Optuženik je, dakle, naredio da se izvrši napad na naselje kojega je posljedica smrt i teška tjelesna ozljeda ljudi te da se izvrši napad bez izbora cilja kojim se pogađa civilno stanovništvo, što odgovara opisu inkriminacije sadržane u čl. 120. st. 1. OKZRH.

Tako opisane optuženiku inkriminirane radnje imaju svoj pravni kontinuitet u kaznenom djelu protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva - ratnog zločina iz čl. 91. st. 2. toč. 2. KZ/11. (usmjeravanje napada protiv civilnih objekata, odnosno objekata koji nisu vojni ciljevi) i čl. 91. st. 2. toč. 5. KZ/11. (napadanje ili bombardiranje bilo kojim sredstvima gradova, sela, naselja ili zgrada koje su nebranjene i ne predstavljaju vojne ciljeve), za koje je u čl. 91. st. 2. KZ/11. propisana kazna zatvora najmanje tri godine, što znači da je najveća mjera kazne koja se može izreći za to kazneno djelo kazna zatvora od dvadeset godina. Nadalje je, ocjenjujući koji je zakon najblaži u smislu odredbe čl. 3. st. 2. KZ/11., utvrđeno da je to KZ/11. Ovo stoga što je posebni minimum propisane kazne za kazneno djelo iz čl. 91. st. 2. KZ/11. (kazna zatvora najmanje tri godine) najblaži u odnosu na sve materijalne kaznene zakone čija primjena dolazi u obzir u konkretnom slučaju, uključujući i OKZRH kao zakon koji je bio na snazi tempore criminis i koji za kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. propisuje kaznu zatvora najmanje pet godina ili kaznu zatvora od dvadeset godina.

Uzevši u obzir izloženo, postupanje optuženika opisano u izreci pobijane presude valjalo je pravno označiti kao kazneno djelo protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva - ratnog zločina iz čl. 91. st. 2. toč. 2. i 5. KZ/11. i odlučiti kao pod točkom I/ izreke ove odluke.

Usljed odluke pod I/ te povodom žalbe državnog odvjetnika i, u smislu čl. 487. ZKP/08., žalbe branitelja optuženika, pobijana presuda ispitana je u odluci o kazni.

Odlučujući o vrsti i mjeri kaznenopravne sankcije za optuženika, prvostupanjski sud je pravilno utvrdio sve okolnosti koje su u smislu odredbe čl. 47. KZ/11. odlučne za proces individualizacije kazne pa mu je otegotnim cijenio činjenicu osuđivanosti zbog istovrsnog kaznenog djela, dok olakotnih okolnosti na strani optuženika nije našao. Uzevši u obzir i protek vremena od počinjenja inkriminiranog mu kaznenog djela do dana donošenja prvostupanjske presude (25 godina), optuženika je osudio na kaznu zatvora u trajanju od 10 godina koja je, i prema ocjeni ovog drugostupanjskog suda, primjerena okolnostima počinjenog kaznenog djela i osobi optuženika te je za očekivati da će se njome ostvariti svrha kažnjavanja iz čl. 41. KZ/11. Stoga, a ne umanjujući niti obezvrjeđujući težinu posljedica ovog kaznenog djela te značaj okolnosti koje proizlaze iz provedenih dokaza u pogledu znanja i svijesti optuženika o istome (a koje se posebno apostrofiraju u žalbi državnog odvjetnika), nije prihvaćena žalba državnog odvjetnika koji se zalaže za osudu optuženika na kaznu zatvora u duljem trajanju, a bez da navodi i jednu novu okolnost koja bi postupanju optuženika davala teži značaj. Osim toga, postupanje za koje je optuženik proglašen krivim pobijanom prvostupanjskom presudom je odlukom ovoga suda pravno označeno po blažem kaznenom zakonu.

Slijedom svega izloženoga te kako ispitivanjem pobijane presude sukladno čl. 476. st. 1. toč. 1. i 2. ZKP/08., osim prethodno opisane povrede kaznenog zakona na štetu optuženika koja je ovom drugostupanjskom odlukom otklonjena, nisu utvrđene druge povrede na koje ovaj drugostupanjski sud pazi po službenoj dužnosti, na temelju čl. 482. i čl. 486. st. 1. ZKP/08., valjalo je odlučiti kao u izreci.

Zagreb, 3. prosinca 2019. godine

Zapisničarka:

Predsjednica vijeća:

Martina Setnik, v.r.

Ana Garačić, v.r.